

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ԻՂ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒՄ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Հայոց Ցեղասպանության դարադարձին նուիրում բազմաթիւ ու բազմաբնոյթ ձեռնարկներ տեղի ունեցան Երուսաղէմի մէջ՝ 2015 Յունարէն Մայիս երկարող ամիսներուն:

Այս առթիւ, հովանաւորութեամբ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Նուրհան Արք. Մանուկեանի, կազմուած էր յատուկ յանձնախումբ՝ բաղկացած ազգային-միութենական կազմակերպութիւններու վարչականներէ:

Այսու մեր ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք կարեւոր նշանակութիւն ունեցող հետեւեալ ձեռնարկին մէջ հանդէս եկած պատմաբաններու զեկույցներուն ամփոփումը:

100 Years Later: New Perspective on the Armenian Genocide

*Ուրբաթ, 1 Մայիս 2015, ժ. 10:00-14:30,
Երուսաղէմի Վան Լիր Ուսումնական Կեդրոն*

Ուրբաթ, Մայիս 1-ին Վան Լիր Հաստատութեան գիտաժողովներու սրահին մէջ ցեղասպանութեան հետ առնչուող զանազան նիւթերու շուրջ ելոյթներ ունեցան հայ եւ ոչ-հայ ցեղասպանագէտներ՝ ի ներկայութեան մասնագէտներու, պատմաբաններու եւ լրագրողներու: **Տիար Գեորգ Հինդեան** ներկաներուն փոխանցեց **Երուսաղէմի Հայ Պատրիարք Նուրհան Արք. Մանուկեանի** ողջոյնի խօսքը, ապա **Կիրիլ Ասլանովի** (Հաստատութեան Միջերկրականեան Դրացիներ Միատրի տնօրէն) ձեռնհաս ղեկավարութեամբ գիտաժողովը ընթացաւ ծրագրուած հունով:

Երուսաղէմի Հրէական Համալսարանէն (Hebrew University) **Էլալ Կինիօ** ներկայացուց 1912-1913 թթ. Պալկանեան պատերազմի ունեցած շրջադարձային ժխտական դերը Օսմանեան կայսրութեան ոչ-մահմետական քաղաքացիներու հանդէպ: Կայսրութեան կրած ամօթալի պարտութիւնը, ըսաւ ան, հիմնովին փոխեց Երիտթուրքերու քաղաքականութիւնը:

Ռէյնոլտ Գեորգեան (Ֆրանսա, Հայաստանի Գիտութեանց Ազգ. Կաճառ) արտայայտուեցաւ 1915-ին Ցեղասպանութեան ուսումնասիրութեան մէջ համեմատական մօտեցման բերած նպաստին մասին: Այսպիսով, ան համեմատական մեթոտով ներկայացուց Իթթիհատի կազմակերպած ցեղասպանութեան մեքանիզմը եւ «արդարացումները» Նացի Գերմանիոյ իշխանութեան հետ:

Համիտ Պոզարսլան (Ecoles des Hautes etudes en science social): Ազգութեամբ քուրտ եւ Տիարպեքիոցի Փրոֆ. Հ. Պոզարսլան մանրա-

մասնօրէն ներկայացուց Սուլթան Ապտիլ Համիտ Բ.-Երիտթուրք-Հիթլերի կողմէ գործադրուած ցեղասպանութիւններու միջեւ եղած նմանութիւնները, յատկապէս շեշտելով նման աղէտներու մէջ բուն առաջնորդներու «մարգարէական» ինքնայորոքը դերակատարութիւնները: Հեղինակը իր դասախօսութեան մէջ շեշտեց թէ ինչպէս նման զանգուածային կոտորածներու պարագային ոճրագործը կամ ոճրախումբը ինքզինք զոհի տեղ դնելով կը փորձէ իր վայրագութիւնները արդարացնող հանգամանքներ ու արդարացումներ փնտռել:

Դոկտ. Անթո Պեքեր (Universite Paris Ouest-La Defence): Ռաֆայէլ Լեմբինը եւ «ցեղասպանութիւն» եզրի ստեղծման ու սահմանումին մասին ամբողջական զեկուցումով հանդէս եկաւ Ֆրանսացի Դոկտ. Ա. Պեքերը: Ան հանգամանօրէն ներկայացուց Հայկական Ցեղասպանութեան մէջ Ռ. Լեմբինի կատարած սպառնիչ ուսումնասիրութիւնները, որոնց վրայ հիմնելով այս մեծ իրաւաբանը կատարեց «ցեղասպանութիւն» եզրի տարագումը եւ բնորոշումը իրաւաբանական տեսանկիւնէ դիտուած:

Փրոֆ. Եաիր Աուրոն (Իսրայէլի Բաց Համալսարան, այժմ այցելու դասախօս Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի, AUA): Դասախօսը վերլուծել է տը կրկնուող ցեղասպանութիւնները 20-րդ դարու, որոնց մէջ նաեւ Հրէական Ողջակիզման գեհնական արարքը նացիներու կողմէ, շեշտեց այն միտքը, թէ ուրացումները նախորդ ցեղասպանութիւններու, այս պարագային Հայոց Ցեղասպանութեան, առիթ տուաւ որ հետագայ ցեղապաշտ առաջնորդներ եւ կառավարութիւններ անպատժելի նկատեն իրենք զիրենք: Փրոֆ. Ե. Աուրոն դատապարտեց նաեւ Իսրայէլեան պետական այրերն ու վարչութիւնները, որոնք քաղաքական նկատառումներով կը վարանին պետականօրէն դատապարտել Հայոց Ցեղասպանութիւնը:

Պորիս Աճեմեան (Universite Paris Ouest-La Defence, ՀԲԸՄ Նուպրեան Մատենադարան, Փարիզ) երիտասարդ ու խոստմնալից պատմաբանը քայլ առ քայլ եւ ժամանակագրականօրէն ներկայացուց Ֆրանսայի մէջ կատարուած քննարկումները՝ նուիրուած Հայկական Ցեղասպանութեան եւ յարակից հարցերու: Ան ուշադրութեան յանձնեց այն պարագան որ 2000 թուականէն ասդին զգալիօրէն մեծցած է թիւը քննարկումներու եւ անոնց մասնակից պատմաբաններու եւ մասնագէտներու. ասոր լաւագոյն ապացոյցներէն մէկը ան նկատեց այն պարագան, որ վերջին տարուան ընթացքին Ֆրանսայի մէջ իրատարակուած են 68 գիրքեր այս թեմայի շուրջ:

Սթեֆըն Թրիկ (Stefan Thrig, Polonski Fellowship at the Van Leer Jerusalem Institute): «Հայկական Ցեղասպանութիւնը եւ Գերմանիան. 1920-ական

